

I modsætning til den form for rentefastsættelse, der anvendes af pengeinstitutterne, vil renten for obligationslån afhænge af det til enhver tid herskende kursniveau, der som bekendt kan udvise betydelige variationer selv fra dag til dag. Endelig har man udenfor det organiserede kapitalmarked et betydeligt marked for private pantebreve, hvor renteniveauet bl. a. på grund af sikkerhedsmæssige betragtninger og som følge af markedets mindre velorganiserede karakter ligger en del højere end renten på obligationsmarkedet.

Skal der ske ændringer i rentestrukturen, således at der udover de forskelle i renten, der skyldes lånenes løbetid og sikkerhed, tillige tages hensyn til karakteren af de formål, der søges tilgodeset gennem långivningen, forudsætter dette offentlige indgreb i form af maksimal- eller minimalrentesatser eller afgifter på, henholdsvis tilskud til, bestemte former for lån. Den hidtil mest anvendte fremgangsmåde har været, at staten gav lån på gunstigere vilkår, end der ellers kunne opnås på lånemarkedet; en bivirkning heraf kan — alt efter tilrettelæggelsen af finansieringen af statens udlån — blive, at andre lån end statsudlånene får ugunstigere lånevilkår end ellers.

Det følger direkte af karakteren af de indgreb, der som nævnt kan komme på tale, at lovgivningsmagten næsten undtagelsesfrit direkte kommer til at tage stilling til, om der skal føres en differentieret rentepolitik, og hvordan den i givet fald skal udformes.

De grundlæggende begrænsninger for den penge- og kreditpolitik, der føres, er på den ene side de samlede ressourcer (nationalproduktet) og den del deraf, der i kraft af offentlig og privat opsparing kan anvendes til kapitaldannelse, og på den anden side sammenhængen mellem penge- og renteforholdene her i landet og i udlandet.

Ingen af disse grundlæggende forhold ændres ved en differentieret rentepolitik; tværtimod må også en sådan tilrettelægges ud fra disse hensyn.

Dette betyder igen, at det må sikres enten, at rentedifferentieringen ikke fører til en aktivitetsstigning på det område, der støttes gennem finansieringslettelsen, eller at der på andre områder sker en tilsvarende indskrænkning i aktiviteten.

Det er i begge tilfælde, men især det sidste, en betydelig vanskelighed, at den store fleksibilitet i penge- og kreditforholdene kan bevirke, både at de midler, der stilles til rådighed for låneformål, som man ønsker at begunstige, faktisk anvendes til andre formål, og at eventuelle begrænsninger i lånemulighederne på andre områder faktisk ikke realiseres, fordi der tilflyder disse områder midler uden om det organiserede penge- og kapitalmarked.

Skal disse virkninger undgås, forudsætter det administrative kontrolforanstaltninger; dette gælder ikke mindst, såfremt den differentierede rentepolitik har en så omfattende karakter, at det er vanskeligt at fastholde den nødvendige kapitalimport.

Et sådant administrativt kontrolapparat indebærer — udover besværet og omkostningerne herved — en nærliggende risiko for, at man kommer til at læse udviklingen fast (f. eks. erhvervsmæssigt eller geografisk) og hæmme konkurrencen. Dette beror især på, at det, så snart man bevæger sig ud over meget specielle områder, og i særdeleshed når der bliver tale om lån til erhvervslivet, er meget vanskeligt at vælge mellem de forskellige låntagere og at opstille sådanne kriterier for udvælgelsen, at den kan foregå uden vilkårlighed og uden urimelig fordrejning af konkurrencevilkårene. Som eksempel kan nævnes, at særlig hensyntagen til eksportvirksomheder kan virke urimeligt overfor disse virksomheders indenlandske underleverandører og også overfor virksomheder, der producerer varer i konkurrence med import.

Endelig skal peges på, at den lettelse af finansieringsforholdene på nogle områder, som skulle opnås gennem en differentieret rentepolitik, gradvis vil tendere mod at mindskes, fordi fordelene ved de lavere rentesatser kapitaliseres eller omsættes i højere omkostninger.

De problemer ved en differentieret rentepolitik, der er omtalt foran, har hidtil haft til følge, at rentedifferentiering i det omfang, den har været gennemført — som nævnt især ved billige statslån eller statstilskud — har været begrænset til ret snævert afgrænsede områder (boligbyggeri, værfter, studerende m. v.), hvor disse problemer har været af overskueligt omfang, om end langt fra altid ubetydelige. Det er regeringens